

Nr 3 – Juni 2008

Upplands natur

När livets marginaler krymper måste vi hejda oss

Spelar det någon roll om vargen försvinner igen? Jo, självklart behöver vi den för att erinra oss, att vi inte ensamma bär upp vårt berättigande på den här planeten.

Hur kan någon levande människa vara så inbilsk, att hon tror att vi kan köpa, sälja, bruka och förbruka mark och vatten som det oss behagar? Rätten till vår lagfarna mark är ju en brukningsrätt, som skall begränsa ägandets följder. Därför har vi vår gemenskaps rättsvårdande myndigheter. Det blir viktigt, att myndigheten – kommun som länsstyrelse – vakar över det gemensamma behovet och inte i sin välvilja eller vanmakt skyddar enskilda intrång. Ogrundade dispenser från strandrättsregler och ”skruvade” tolkningar av Miljöbalken är exempel på vad som faktiskt händer. I stället för att pröva och redovisa aktuella behov av skog tävlar kommunerna i ”Mälardeltat” inbördes om att vinna det förväntade inflyttningssracet till ”Sveriges tillväxtmotor”.

I det spelet finns inte plats för balans till förmån för naturens mångfald och folkhälsans vidmakthållande.

Inför avgörande beslut om stadsbebyggelse i skogen mellan Enköpings stad och Mälaren sökte vi stöd för ett förbud i tur och ordning hos Länsstyrelsen och Regeringen, men vår överklagan ogillades därför att vi inte hade rågång emot det detaljplanerade området.

Trots alla riksdags- och länsstyrelsedeklarationer till förmån för balans finns inga maktmedel mot kommunal exploatering. Angelägna prioriteringar av tätortsnära natur på folkhälsogrund kan hävdas endast av rågrannar!

Det är svårt för kommuner att dels vara ekonomisk förvaltare i en kortsiktig marknadsekonomi och samtidigt vaka över det oändliga livets betingelser. Ingen kan ”tjäna både mammon och Gud” utan att göra klart för sig vilka villkor som gäller för en uthållig överlevnad. För att fylla sin mission i samhället måste våra kommuners ledningar nå denna insikt.

Sune Säll, Enköpings naturskyddsförening

En smultronresa

Vår smultronresa börjar vid Heby längs med väg 254 i riktning söderut mot Enköping i Örsundaåns dalgång. Här slingrar sig ån och på sluttningarna ligger de för orten karakteristiska byarna. Vid kommungränsen skär ån igenom Enköpingsåsen i den 25 meter djupa ravin som kallas Hårsbäcksdalen (NR*). Vackrast är här om våren då sipporna blommar.

Färden fortsätter söderom där den välvårdade kvarnmiljön i Vilstena är belägen med möjligheter till flugfiske. Vid Flosta källa, en gammal kvarndamm som med källvatten drev tvenne stenar, syns Altuna kyrka uppe på en drumlin.

Strax norr om kyrktornet står en sevärd, fyrkantig runsten föreställande Tors fiskafänge då Midgårdsormen nappade. Grusvägen mot Forsby kallades på 60-talet ”länets vackraste landsväg”. Då tillhörde Fjärdhundra Västmanlands län och betesmarkerna hölls öppna av nötkreaturen och skogarna stod täta och mörkgröna. Idag är istället skogarna nerhuggna.

Vid Forsby möter den vidsträckta och bördiga Marstallsslätten. Härnevi

kvarn är ett vackert byggnadsminne, här faller ån 6 meter, imponerande vid högvatten. Norr om Vänsjöbro ligger Vänsjöåsens gravfält (NR). Här finns bl.a. läsbräken och mängder av backsippor bland järnåldersgravarna.

Färden går vidare förbi Torstuna och Nysätra kyrkor mot Örsundsbro där Mälardalens herrgårdslandskap tar över. Förbi de stora gårdarna flyter ån genom Alstasjön och när, bred och savig, slutligen Lårstaviken nedanför det ståtliga Salneckeslottet. Vid Uvberget (NR) slutar så vår färd, en förkastningsbrant strax väster om Örsundsbro där det gamla vadstället Örsunda samt en runsten har sin plats.

Lennart Torstensson, Enköpings Naturskyddsförening

*NR=naturreservat

”Blommande” läsbräken en midsommarnatt på Vänsjöåsen.

Notiser

Synpunkter på utredningen om rovdjuren

Naturskyddsföreningen Uppsala län har under våren lämnat in ett bidrag till riksföreningen som ska sammansätta ett yttrande på utredningen SOU 2007:89; "Rovdjuren och deras förvaltning".

Sammanfattningsvis kritiserar vi utredningens analyser för att vara alltför svaga, bland annat vad gäller effekterna av den förda rovdjurspolitiken. Vi efterlyser mer konkreta och detaljerade förslag på åtgärder på de problem som tas upp.

Några av våra främsta invändningar gäller utredningens förslag på hur förhållandet mellan Länsstyrelser och Naturvårdsverket ska se ut. Vi menar att Naturvårdsverket behöver ges en starkare roll än föreslaget då det behövs en sammantagen bild för hela landet när det kommer till beslut inom rovdjurspolitik. Dels pga att djurpopulationerna är rörliga och dels för att länsstyrelserna kan utsättas för påtryckningar etc.

Dokumentet med våra synpunkter går att tillgå i sin helhet från kansliet, såväl i fysisk som digital form. Kontakta länskansliet om du är intresserad.

Stort tack till Lars Karlsson, Lotta Johansson och Kurt Källström som gick igenom utredningen och lämnade in beslutsunderlag till styrelsen.

Nya anställda

Länsförbundet har fått två nya anställda under våren; Pekka Westin som ska inventera Hjälvstaviken under 2008 (se s.3) samt Peter Sundberg som ska bistå oss som ekonomiansvarig. Vi är mycket tacksamma för er hjälp!

Kontakt: Pekka Westin: 0171-463039 070-5728042

Peter Sundberg: peter.sundberg@naturskyddsforeningen.se

Förråd

Naturskyddsföreningens Uppsala län söker extra utrymme för diverse material som vi inte har plats för på länskansliet. Vi skulle behöva ett uppvärmt utrymme på minst 4 m² centralt i Uppsala. Viss ersättning utgår. Har du eller känner du någon som kan bistå med detta? Kontakta i så fall gärna kansliet.

Årsmöte

Den 19 april höll länsförbundet årsmöte i Alunda med efterföljande kampanj i centrala Alunda. Det var ett lyckat arrangemang där vi skyltade med våra budskap, delade ut flyers om föreningen, bjöd på ekologisk frukt m.m. Vi fick kontakt med många förbipasserande och hoppas att våra budskap nådde nya personer. Tack till Östhammarkretsen som stod som värd och till alla som var med och hjälpte till! Årsmöteshandlingar finns att tillgå från kansliet eller vår

hemsida.

Ny styrelse

Under stämman valdes en ny styrelse till Länsförbundet. Efter konstitutionerande möte sattes följande poster;

Cecilia Carlqvist, *ordförande*

Gun Lange, *vice ordförande*

Lars-Olof (Lasse) Lindell, *sekreterare*

Anna Blomström Lilja, *kassör*

Övriga ledamöter:

Bengt Hemström

Pekka Westin

Anett Persson

Ulf Blomquist

Till revisorer valdes Rolf Henriksen och Gunnar Hadders som ordinarie och Eva-Britt Karlsson och Jenny Lundström till suppleanter. Till valberedning valdes Maria Gardfjell som sammankallande och Kersti Kollberg som suppleant.

Som postmottagare står kansliet. Se kontaktrutan på sista sidan.

Annonsera i Upplands Natur

Vill ditt företag/ restaurang/ organisation etc. marknadsföra er bland personer med ett genuint intresse för natur- och miljöfrågor i Uppland? Annonsera i vår tidning!

Tidningen Upplands Natur ges ut av Naturskyddsföreningen Uppsala län som insticksblad i Sveriges Natur till våra 8200 medlemmar i länet.

Upplands Natur är en gemensam medlemstidning för Naturskyddsföreningen Uppsala län, en regionavdelning av Naturskyddsföreningen, landets största natur- och miljöorganisation. Läs mer på hemsidan: www.uppsala.naturskyddsforeningen.se

I länet finns kretsar i Enköping, Heby, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammar. Alla kretsar och medlemmar uppmanas att bidra till tidningens innehåll.

Nummer 4-2008 kommer ut runt 5 september – skicka in material senast den 1 augusti till upplandsnatur@gmail.com

På gång i projekten

Klimatkampanjen

Klimatprojektet håller på att utbilda klimatambassadörer som ska arbeta i varje krets med kampanjer, folkbildning och påverka på den lokala politiken runt klimatfrågor.

Som klimatambassadör får du utbildning i klimatfrågan och redskap hur du kan arbeta med att skapa en folkrörelse kring klimatfrågan och hur du kan påverka dina lokala politiker.

Vill du bli klimatambassadör i din kommun har du nu chansen. Vi har platser kvar då vi utbildar två stycken klimatambassadörer i varje krets. I nuläget är en från varje krets anmäld i Uppsala län. Är du intresserad kontaktar du kretsordförande i din krets eller oss i klimatprojektet.

I höst kommer studiecirkeln Naturen till din tjänst att hållas tillsammans med studiefrämjandet. Om hur naturen i kring oss bidrar med ekosystemtjänster, hur dessa arter och naturliga ekosystemfunktioner påverkas av klimatförändringen och av annan mänsklig påverkan samt hur vi kan bevara dem. Studiecirkeln består av tre träffar i oktober. Anmälan görs direkt till studiefrämjandet eller via deras hemsida www.uppsala.sfr.se. För mer information kontakta Emma Wallrup, se nedan.

gun.lange@naturskyddsforeningen.se
emma.wallrup@naturskyddsforeningen.se

Nytt projekt

Fågelinventering i Hjälstaviken

På uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län ska Naturskyddsföreningen Uppsala län utföra en totalinventering av den våtmarksberoende fågelfaunan i Hjälstavikens naturreservat. Detta innebär att inventera häckande, rastande och förbisträckande fåglar i området. Pekka Westin, förtroendevald i länsförbundet och Enköpingskretsen, är anställd under perioden mitten av mars till och med juli för att utföra arbetet. En inventeringsrapport kommer att skrivas och finnas tillgänglig för intresserade i slutet av januari 2009.

Kontakt: Pekka.Westin@gmail.com

Upplands Naturguider

Projektet Mänsklig Mångfald

Fyra vandringar på temat Naturens ABC, guideade turer med elever från svenskundervisningen för invandrare, utflykt till Hammarskog för en grupp persiska kvinnor – det är några av de projekt som Upplands Naturguider bjuder på i vår.

Naturens ABC har blivit så uppskattade att vi kommer att fortsätta med de vandringarna i höst och förhoppningsvis också nästa vår. Att ha en stående tidpunkt när Naturskyddsföreningen ordnar guidead vandring har visat sig vara givande.

Kersti Kollberg: upplandsnaturguider@gmail.com

Kontaktpersoner i Naturskyddsföreningen Uppsala län

Krets	Kontaktperson	Telefon	E-post och/eller webb-adress
Länsförbundet	Cecilia Carlqvist	073-618 08 86	cecilia.carlqvist@bredband.net , www.uppsala.naturskyddsforeningen.se
Enköping	Sune Säll	0171-389 71	i-bsall@swipnet.se , www.enkoping.naturskyddsforeningen.se
Heby	Margaretha Luthman	0224-608 53	margarethaluthman@hotmail.com , www.heby.naturskyddsforeningen.se
Tierp	Pelle Fredriksson	0295-10786	pelle@grolink.se , www.tierp.naturskyddsforeningen.se
Uppsala	Marianne Kahn	018-10 20 11	marianne.kahn@bredband.net , www.uppsala.krets.snf.se
Älvkarleby	Bengt Hemström	026-822 87	hemstrom.bengt@mailbox.swipnet.se , www.alvkarleby.naturskyddsforeningen.se
Östhammar	Åse Augustsson	0173-32040	augustson_sigyn@hotmail.com www.osthammar.naturskyddsforeningen.se
Länskansliet	Naturskyddsföreningen Uppsala län Lägerhyddsvägen 2 Hus 38 752 37 Uppsala	018-10 27 18	www.uppsala.naturskyddsforeningen.se

Här presenteras kortfattat ett URVAL av aktiviteter under sommaren. För fullständigt program, se hemsidan www.upsala.naturskyddsforeningen.se

Datum	Aktivitet/ Beskrivning	Naturguide, föredragshållare, ansv./ kont.person	Samlingsplats + tidpunkt, ev. medtag
Lördag 14 juni	Upplev Örskär- en viktig rastplats för flyttfåglar. Här finns många orkidearter och den speciella gölgradan.	Guide: Roger Berglund Kontakt och anmälan: Roger 076-814 45 90 eller Lasse Lindell 0173-32040	Samling vid bryggan vid Örskärssund på Gräsös norra spets kl 10.00 för överfärd till Örskär. Färjan går kl. 09.00. från Öregrund.
Söndag 15 juni	De vilda blommornas dag- Ola Berggren botaniserar med oss i Hårsbäcksdalens naturreservat.	Arr: Naturskyddsforeningen Heby Kontakt: Margaretha Luthman 0224-608 53	Samling vid reservatets parkering kl 10.00 Ta gärna med fika!
Söndag 15 juni	Botanisk vandring med utgångspunkt från Söderögården, Långalma.	Guide: Örjan Nilsson Arr: Naturskyddsforeningen Östhammar. Kontakt och anmälan: Lasse Lindell 0173-320 40, 070-305 36 45	Samling vid Söderögården, Långalma kl 10.00.
Tisdag 17 juni	Blomstervandring till Förrådsberget- mellan Långsand och Gårdskär. Några orkidékärr kan också ses efter vägen.	Guide och kontakt: Björn Dahlin, tel. 026-740 04 Arr: Naturskyddsforeningen Älvkarleby	Samling 18.00 vid kiosken i Gårdsskär. Obligatoriskt: stövlar och fika! Bra att ha: flora, lupp, anteckningsblock.
Lördag 28 juni	Ta med familjerna på en upplevelsedag på Tvärnö! Naturstig, ponnyridning, prova på kajak, fikaförsäljning och guidning i naturreservatet.	Samarr: Naturskyddsforeningen Östhammar, Upplandsstiftelsen, Mellangården. Kontakt: Eva Medin Johansson 0173-711 18 eller Lasse Lindell 0173-320 40	Tvärnö, kl. 11.00–16.00
JULI			
Söndag 6 juli	Rikkärr i Hållnäs. Här finns de flesta av Sveriges orkidéer.	Naturguide Lisel Hamring Upplands Naturguider 070-636 13 96 Samarr. med Länsstyrelsen, åtgärdsprogrammet för hotade arter.	Samling vid macken i Vavd kl. 11.00.
Torsdag 10 juli	Linnés Jumkilsvandring	Guide:Rolf Jacobson Arr: Natur- och fritidskontoret, Uppsala kommun. Anmälan 018-40 45 42	Samling vid macken i Jumkil. kl. 9.00–15.00
Lördag 12 juli	Exkursion på Söderö, Tvärnö och Ragarö. Vi besöker restaurerade lokaler där olika åtgärder har vidtagits för att kunna behålla och få tillbaka en rik tillgång på fjärilar.	Exkursionsledare: Jan-Olov Björklund Samarr: Naturskyddsforeningen Östhammar, Mellangården, Upplandsstiftelsen Kontakt och anmälan: Lasse Lindell 0173-320 40	Samling vid Söderögården, Långalma, kl. 10.00
Söndag 13 juli	Rikkärr i Jumkil	Guide: Kalle Mälsson Arr: Länsstyrelsen, åtgärdsprogrammet för hotade arter.	Samling vid macken i Jumkil 13.00
Lördag 26 juli	Tag med familjen på en upplevelsedag i Rävsten. Lär dig mer om fåglar, växter och fjärilar. Tipspromenad, naturstig, ponnyridning, korvgrillning, information om Upplandsstiftelsens verksamhet mm.	Arr: Naturskyddsforeningen Östhammar och Upplandsstiftelsen. Kontakt: Lasse Lindell 0173-320 40. Rävstens stugby Ulf Engqvist och Katarina Johansson 0173-360 18.	Kl. 11.00–16. 00
Söndag 17 augusti	Slätter på Kungsängen. Drop-in för slättersugna. Kom och gör en handgriplig naturvårdsinsats.	Slätter ledare Rolf Jacobson. Arr: Fritids- och naturkontoret Uppsala kommun. Upplands Naturguider deltar.	Samling vid Ångsladan Vindbrovägen. Kl. 9.00–16.30.
Söndag 24 augusti	Upptäck Tunåsens sandmiljöer. I denna torra miljö vimlar det av spännande växter och småkryp. Vi håvar fjärilar och undersöker växterna som funnits här ända sen Linnés tid!	Naturguide Roger Holt Upplands Naturguider 070-636 13 96	Samling vid parkeringen Odinsborg, Gamla Uppsala högar. Kl. 10.30–11.30
Helgen 30-31 augusti	Lördag: Vad har du i svampkorgen? Bo Eriksson lär dig känna igen och berättar om svamparna du har med dig. Söndag: Svamputställning.	Arr: Naturskyddsforeningen Heby och Gröna Kuskapshuset. Kontakt: Margaretha Luthman 0224-608 53 eller Inga- Britt 0292-432 60	Gröna Kuskapshuset, Östa. Lördag kl 13–16. Söndag kl 11–15.